

สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา
เพื่อสนับสนุนการเสริมสร้างคุณลักษณะนักเรียนสำหรับสังคมอยู่ดีมีสุข

The Study of Current and Desired Conditions of the Secondary School Management to Support
the Enhancement of Students' Characteristics for Societal Well-Being

พรทิพย์ จับจิตต์¹ พฤทธิ ศิริบรรณพิทักษ์^{2*} และ อธิรภัทร กุโลภาส^{3*}

Pronthip Jubjit¹ Pruet Siribanpitak^{2*} and Dhirapat Kulophas^{3*}

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาเพื่อสนับสนุนการเสริมสร้างคุณลักษณะนักเรียนสำหรับสังคมอยู่ดีมีสุข ตัวอย่างคือ โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 342 โรง ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียนหรือฝ่ายบริหาร และครูจำนวน 684 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ลำดับความต้องการจำเป็นโดยใช้ PNI_{modified} ผลการวิจัย พบว่า ปัจจุบันของการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาเพื่อสนับสนุนการเสริมสร้างคุณลักษณะนักเรียนสำหรับสังคมอยู่ดีมีสุข โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($M = 3.77$) และสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.58$) ความต้องการจำเป็นสูงสุด ได้แก่ การบริหารทั่วไป ($PNI_{modified} = 0.2391$) รองลงมา คือ การบริหารวิชาการ ($PNI_{modified} = 0.2316$)

คำสำคัญ : การบริหารโรงเรียน, สังคมอยู่ดีมีสุข, คุณลักษณะนักเรียน

Article Info: Received 16 June, 2017; Received in revised form 6 January, 2021; Accepted 28 June, 2021

¹ นิสิตศึกษานิเทศศาสตร์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

อีเมล : pronthip1981@gmail.com

Ph.D. Candidate in Educational Administration Division, Department of Educational Policy Management and Leadership, Faculty of Education, Chulalongkorn University Email: pronthip1981@gmail.com

² อาจารย์ประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

อีเมล : pruet.s@chula.ac.th

Lecturer in Educational Administration Division, Department of Educational Policy Management and Leadership, Faculty of Education, Chulalongkorn University Email: pruet.s@chula.ac.th

³ อาจารย์ประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

อีเมล : dhirapat.k@gmail.com

Lecturer in Educational Administration Division, Department of Educational Policy Management and Leadership, Faculty of Education, Chulalongkorn University Email: dhirapat.k@gmail.com

* Corresponding Author

Abstract

The objective of this research was to study the current and desired conditions of secondary school management to support the enhancement of students' characteristics for societal well-being. The participants were 684 school directors or administrative board members, and teachers from 342 secondary schools under the Office of Basic Education Commission. The research instrument was a questionnaire. Descriptive statistics consisting of frequency, percentage, average, and standard deviation, and Modified Priority Needs Index (PNI_{modified}) were used to analyze the data. The research findings showed that the scores for current conditions of the secondary school management to support the enhancement of students' characteristics for societal well-being was at a high level ($M = 3.77$) and the scores for desired conditions were at the highest level ($M = 4.58$). In addition, general management was identified as the most priority need ($PNI_{\text{modified}} = 0.2391$), and academic management was indicated as the second priority need ($PNI_{\text{modified}} = 0.2316$).

Keywords: school management, societal-wellbeing, student's characteristics

บทนำ

ผลการประเมินระดับและการเปลี่ยนแปลงความอยู่ดีมีสุขของคนไทยโดยใช้ดัชนีความอยู่ดีมีสุขของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2546ข) พบว่า ความอยู่ดีมีสุขของคนไทยโดยรวมลดลงหลังจากเกิดวิกฤตเศรษฐกิจและยังอยู่ในสภาพเดิมโดยไม่เปลี่ยนแปลง นอกจากนี้ ผลของการพัฒนาประเทศในระยะที่ผ่านมาเป็นการพัฒนาที่เน้นการสร้างอัตราความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นหลัก แม้ว่าผลการพัฒนาจะประสบความสำเร็จหลายเรื่อง เช่น บริการพื้นฐานทางด้านเศรษฐกิจและสังคมกระจายไปทั่วประเทศ มีจำนวนนักเรียนศึกษามากขึ้น แต่ในขณะเดียวกัน ก่อให้เกิดปัญหาหลายประการที่สะท้อนออกมา ทั้งปัญหาเชิงโครงสร้างที่สะสมมาช้านาน และปัญหาสังคมใหม่ ๆ ที่ทวีความรุนแรง (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2546ก)

การกำหนดนโยบายการพัฒนาประเทศไทยในปัจจุบันมีจุดมุ่งหมายสำคัญคือ การส่งเสริมความอยู่ดีมีสุขของประชาชน โดยเริ่มจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2504–2544) มุ่งหมายให้ประชาชนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา และใช้เศรษฐกิจเป็นเครื่องมือช่วยพัฒนาให้คนมีความสุขและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ซึ่งดำเนินการอย่างต่อเนื่องเรื่อยมาจนถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555–2559) สถานการณ์และความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงในระดับโลกและภายในประเทศ นำไปสู่การกำหนดวิสัยทัศน์คือ สังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขด้วยความเสมอภาค เป็นธรรม และมีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง โดยมีแนวทางนำทุนของประเทศที่มีศักยภาพมาช่วยประโยชน์อย่างบูรณาการและเกื้อกูลกัน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2555) กลยุทธ์การพัฒนาที่สำคัญเพื่อส่งเสริมความอยู่ดีมีสุขในระยะแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 ยังให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน ซึ่งสถาบันการศึกษามีความสำคัญอย่างมากต่อแนวทางการพัฒนาคนทุกช่วงวัย (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2555) สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ (2552–2559) ที่มีเจตนารมณ์ในการมุ่งพัฒนาชีวิตให้เป็น “มนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข” (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545) จะเห็นได้ว่า สถาบันทางการศึกษามีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาคนอันเป็นทุนสำคัญทางสังคมเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการพัฒนาประเทศ

ในการกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์การบริหารประเทศที่เกี่ยวข้องกับสังคมอยู่ดีมีสุข พบว่า กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กำหนดยุทธศาสตร์นำคนไทยสู่สังคมอยู่ดีมีสุข ในปี พ.ศ. 2549 ไว้ 3 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ ยุทธศาสตร์ที่ 1 สังคมไทยไม่ทอดทิ้งกัน ยุทธศาสตร์ที่ 2 สังคมเข้มแข็ง ยุทธศาสตร์ที่ 3 สังคมคุณธรรม (พวงชมพู ประเสริฐ, 2557) ต่อมา ในปี พ.ศ. 2552 – 2558 กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้มีการเตรียมความพร้อมประเทศไทย ในการเข้าสู่ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน โดยกำหนดวิสัยทัศน์ไว้ว่า เอกภาพ เอื้ออาทร สังคมอยู่ดีมีสุข และมีความมั่นคง โดยมีแผนงานการจัดตั้งประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน 6 ด้าน ได้แก่ การพัฒนามนุษย์ การคุ้มครองและสวัสดิการสังคม ความยุติธรรมและสิทธิ ความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม การสร้างอัตลักษณ์อาเซียน และการลดช่องว่างทางการพัฒนา (ไมตรี อินทุสุต, 2559)

นักวิชาการและหน่วยงานต่าง ๆ ได้ให้ความหมายของสังคมอยู่ดีมีสุขในมุมมองต่าง ๆ ซึ่งสามารถสรุปเป็นความหมายของสังคมอยู่ดีมีสุขได้ว่า สภาวะที่บุคคลในสังคมมีการดำรงชีวิตที่เชื่อมโยงกันเป็นองค์รวมในองค์ประกอบต่าง ๆ ได้แก่ การมีสุขภาพอนามัยที่ดีทั้งร่างกายและจิตใจ มีความรู้ มีงานทำที่ทั่วถึง มีเศรษฐกิจที่พอเพียงต่อการดำรงชีพ มีครอบครัวที่อบอุ่นมั่นคง อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี และอยู่ภายใต้ระบบบริหารจัดการที่ดีของภาครัฐ ยิ่งกว่านั้นในการวิเคราะห์และสังเคราะห์คุณลักษณะของนักเรียนสำหรับสังคมอยู่ดีมีสุข จากแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของ ภมรพรรณ ยะยาตร์ (2554) ศรีประภา เหล่าโชคชัยกุล (2552) Ettema and Schekkerman (2016) Ryff (1989) และ Zotova et al. (2016) พบว่า คุณลักษณะของนักเรียนสำหรับสังคมอยู่ดีมีสุข ประกอบด้วย ความเป็นอิสระของตัวเอง ความงอกงามส่วนบุคคล การมีจุดมุ่งหมายในชีวิต การมีสัมพันธภาพที่ดีทางสังคม ความเชี่ยวชาญในการจัดการกับสภาพแวดล้อม การสร้างคุณประโยชน์แก่สังคม

การบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาเพื่อสนับสนุนการเสริมสร้างคุณลักษณะนักเรียนสำหรับสังคมอยู่ดีมีสุข จึงเป็นแนวทางหนึ่งที่จะสามารถขับเคลื่อนให้เกิดการพัฒนาผู้เรียนโดยตรง ในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่จะนำไปสู่การเสริมสร้างสังคมอยู่ดีมีสุขได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนากลยุทธ์การบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาเพื่อสนับสนุนการเสริมสร้างคุณลักษณะนักเรียนสำหรับสังคมอยู่ดีมีสุข อันจะเป็นแนวทางที่จะสามารถพัฒนาการวิจัยสาขาบริหารการศึกษา และการกำหนดทิศทางการศึกษาที่มีต่อการเสริมสร้างสังคมอยู่ดีมีสุข ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อศาสตร์สาขาวิชาและผู้บริหารการศึกษา ตลอดจนผู้บริหารโรงเรียนและบุคลากรทางการศึกษาได้ในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษากรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาเพื่อสนับสนุนการเสริมสร้างคุณลักษณะนักเรียนสำหรับสังคมอยู่ดีมีสุข
2. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาเพื่อสนับสนุนการเสริมสร้างคุณลักษณะนักเรียนสำหรับสังคมอยู่ดีมีสุข

วิธีการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 2,360 โรงเรียน ผู้วิจัยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ Yamane (1976) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ได้ตัวอย่าง จำนวน 342 โรงเรียน หลังจากนั้นเลือกตัวอย่างด้วยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (multi-state random sampling) โดยใช้การแบ่งชั้น (stratified random sampling) แบ่งโรงเรียนมัธยมตามเขตพื้นที่การศึกษาออกเป็น 42 เขต และแบ่งกลุ่มตาม

สัดส่วนของขนาดโรงเรียนเป็น 3 ขนาด กำหนดสัดส่วนเพื่อให้ได้สมาชิกของกลุ่มย่อยทุกกลุ่ม ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียนหรือฝ่ายบริหาร และครู รวมทั้งสิ้น จำนวน 684 คน

ผู้วิจัยศึกษาแนวคิด ทฤษฎี จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาเพื่อสนับสนุนการเสริมสร้างคุณลักษณะนักเรียนสำหรับสังคมยุคดิจิทัล แล้วสร้างเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย 3 ประเด็น ได้แก่ คุณลักษณะนักเรียนสำหรับสังคมยุคดิจิทัล การบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา และการพัฒนากลยุทธ์ ประเมินความสอดคล้องและความเหมาะสมของกรอบแนวคิดโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน ใช้แบบประเมินกรอบแนวคิด ซึ่งประกอบด้วยแบบวิเคราะห์เอกสาร และแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามผู้บริหารและครู เรื่อง สภาพการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาเพื่อสนับสนุนการเสริมสร้างคุณลักษณะนักเรียนสำหรับสังคมยุคดิจิทัล เก็บรวบรวมข้อมูลทางไปรษณีย์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จากนั้นทำการวิเคราะห์ลำดับความต้องการจำเป็นโดยใช้ PNI_{modified}

ผู้วิจัยพัฒนา (ร่าง) กลยุทธ์การบริหารโรงเรียนฯ โดยการทำ SWOT matrix จับคู่สภาพแวดล้อมภายในกับภายนอก ได้แก่ จุดแข็ง – โอกาส (SO) จุดแข็ง - ภาวะคุกคาม (ST) และจุดอ่อน – ภาวะคุกคาม (WT) จากนั้นนำมาประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของ (ร่าง) กลยุทธ์การบริหารโรงเรียนฯ ผ่านการสนทนากลุ่มกับผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 ท่าน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจงผู้เชี่ยวชาญด้านนโยบายและแผน การบริหารการศึกษา และการบริหารสถานศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ยความสอดคล้องและความเหมาะสมของ (ร่าง) กลยุทธ์การบริหารโรงเรียนฯ

ผลการวิจัย

1. กรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาเพื่อสนับสนุนการเสริมสร้างคุณลักษณะนักเรียนสำหรับสังคมยุคดิจิทัล มีดังต่อไปนี้

1.1 การบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ใช้กระบวนการวางแผนและการบริหารจัดการศึกษา ประกอบด้วย 3 ระบบย่อย ได้แก่ การวางแผนกลยุทธ์ การนำแผนกลยุทธ์สู่การปฏิบัติ และการติดตามและประเมินผลเชิงกลยุทธ์ ซึ่งครอบคลุมภารกิจการบริหารโรงเรียน 2 ด้าน ได้แก่ (1) การบริหารวิชาการ ประกอบด้วย การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา การจัดการเรียนการสอน และการวัดผลและประเมินผล และ (2) การบริหารทั่วไป ประกอบด้วย การพัฒนาอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม และงานกิจการนักเรียน

1.2 คุณลักษณะของนักเรียนสำหรับสังคมยุคดิจิทัล แบ่งคุณลักษณะออกเป็น 2 ด้าน ได้แก่ (1) คุณลักษณะภายในบุคคล ประกอบด้วย ความเป็นอิสระของตนเอง ความองกามส่วนบุคคล การมีจุดมุ่งหมายในชีวิต และ (2) คุณลักษณะด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ประกอบด้วย การมีสัมพันธภาพที่ดีทางสังคม ความเชี่ยวชาญในการจัดการกับสภาพแวดล้อม และการสร้างคุณประโยชน์แก่สังคม

1.3 การพัฒนากลยุทธ์ ประกอบด้วย (1) การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน (2) การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก (environmental analysis) (3) การวิเคราะห์ SWOT Matrix และ (4) การกำหนดแนวทางเชิงกลยุทธ์ (generating strategic alternative)

2. สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาเพื่อสนับสนุนการเสริมสร้างคุณลักษณะนักเรียนสำหรับสังคมยุคดิจิทัล มีดังต่อไปนี้

2.1 สภาพปัจจุบันของการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาเพื่อสนับสนุนการเสริมสร้างคุณลักษณะนักเรียนสำหรับสังคมยุคดิจิทัล พบว่า โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามการบริหารโรงเรียนเป็นรายด้าน พบว่าการบริหารทั่วไป มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($M = 3.78$) รองลงมา คือ การบริหารวิชาการ ($M = 3.76$) เมื่อพิจารณาตามขอบข่ายภารกิจ

ของการบริหารโรงเรียน พบว่า การจัดการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($M = 3.7977$) รองลงมา คือ งานกิจการนักเรียน ($M = 3.7975$) ส่วนขอบข่ายภารกิจที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การพัฒนาหลักสูตร ($M = 3.74$)

เมื่อพิจารณาตามกระบวนการบริหาร พบว่า โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยการนำแผนกลยุทธ์สู่การปฏิบัติ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($M = 3.80$) รองลงมา คือ การวางแผนกลยุทธ์ ($M = 3.79$) และการติดตามและประเมินผลเชิงกลยุทธ์ ($M = 3.73$) ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาตามคุณลักษณะนักเรียนสำหรับสังคมอยู่ดีมีสุข พบว่า โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยคุณลักษณะที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ การสร้างคุณประโยชน์แก่สังคม ($M = 3.83$) รองลงมา คือ การมีอุดมการณ์ในชีวิต ($M = 3.79$) ส่วนคุณลักษณะที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ความเป็นอิสระของตนเอง ($M = 3.73$)

2.2 สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาเพื่อสนับสนุนการเสริมสร้างคุณลักษณะนักเรียนสำหรับสังคมอยู่ดีมีสุข พบว่า โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาตามการบริหารโรงเรียนเป็นรายด้าน พบว่า การบริหารทั่วไป มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($M = 4.60$) รองลงมาคือ การบริหารวิชาการ ($M = 4.57$) เมื่อพิจารณาตามขอบข่ายภารกิจของการบริหารโรงเรียน พบว่า งานกิจการนักเรียน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($M = 3.7977$) รองลงมาคือ การพัฒนาอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม ($M = 3.7975$) ส่วนขอบข่ายภารกิจที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การพัฒนาหลักสูตร ($M = 4.55$)

เมื่อพิจารณาตามกระบวนการบริหาร พบว่า โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด โดยการวางแผนกลยุทธ์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($M = 4.60$) รองลงมา คือ การนำแผนกลยุทธ์สู่การปฏิบัติ ($M = 3.80$) และการติดตามและประเมินผลเชิงกลยุทธ์ ($M = 4.57$) ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาตามคุณลักษณะนักเรียนสำหรับสังคมอยู่ดีมีสุข พบว่า โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด โดยคุณลักษณะที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การสร้างคุณประโยชน์แก่สังคม ($M = 4.612$) รองลงมา คือ การมีอุดมการณ์ในชีวิต ($M = 4.606$) ส่วนคุณลักษณะที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ความเป็นอิสระของตนเอง ($M = 4.54$)

2.3 ความต้องการจำเป็นของการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาเพื่อสนับสนุนการเสริมสร้างคุณลักษณะนักเรียนสำหรับสังคมอยู่ดีมีสุข พบว่า การบริหารทั่วไป มีค่าความต้องการจำเป็นสูงสุด ($PNI_{modified} = 0.239$) รองลงมาคือการบริหารวิชาการ ($PNI_{modified} = 0.232$) เมื่อพิจารณาตามขอบข่ายภารกิจของการบริหารโรงเรียน พบว่า การพัฒนาอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม มีค่าความต้องการจำเป็นสูงสุด ($PNI_{modified} = 0.247$) รองลงมา คือ การวัดผลและประเมินผล ($PNI_{modified} = 0.242$) และงานกิจการนักเรียน ($PNI_{modified} = 0.239$) ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาตามกระบวนการบริหาร พบว่า การติดตามและประเมินผลเชิงกลยุทธ์ มีค่าความต้องการจำเป็นสูงสุด ($PNI_{modified} = 0.250$) รองลงมา คือ การวางแผนกลยุทธ์ ($PNI_{modified} = 0.232$) และการนำแผนกลยุทธ์สู่การปฏิบัติ ($PNI_{modified} = 0.225$) ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาตามคุณลักษณะนักเรียนสำหรับสังคมอยู่ดีมีสุข พบว่า ความเชี่ยวชาญในการจัดการกับสภาพแวดล้อม มีค่าความต้องการจำเป็นสูงสุด ($PNI_{modified} = 0.247$) รองลงมา คือ ความเป็นอิสระของตนเอง ($PNI_{modified} = 0.239$) และความมั่งคั่งส่วนบุคคล ($PNI_{modified} = 0.236$) ตามลำดับ

อภิปรายผล

การวิจัยนี้ พบว่า มีประเด็นสำคัญที่ควรนำมาอภิปรายผลคือ สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาเพื่อสนับสนุนการเสริมสร้างคุณลักษณะนักเรียนสำหรับสังคมอยู่ดีมีสุข ดังต่อไปนี้

สภาพปัจจุบันของการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาเพื่อสนับสนุนการเสริมสร้างคุณลักษณะนักเรียนสำหรับสังคมอยู่ดีมีสุข พบว่า โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามการบริหารโรงเรียนเป็นรายด้าน พบว่า การบริหารทั่วไป มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ การบริหารวิชาการ เมื่อพิจารณาตามขอบข่ายภารกิจของการบริหารโรงเรียน พบว่า การจัด

การเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ งานกิจการนักเรียน ส่วนขอบข่ายภารกิจที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตร ซึ่งสอดคล้องกับ การศึกษาสภาพปัญหาความคาดหวังและแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ของ กฤษฎาภรณ์ สิทธิปกรณ์ (2556) พบว่า การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การจัดการกระบวนการเรียนรู้ การพัฒนาสื่อและแหล่งเรียนรู้ การพัฒนาการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ การทำวิจัยชั้นเรียน มีปัญหาในการดำเนินการทุกด้าน เช่นเดียวกับงานวิจัย ของ ฌาน คณาสารสมบัติ (2556) ศึกษายุทธศาสตร์การบริหารโรงเรียนเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนตามแนวคิดซีอาร์พี พบว่า สภาพปัจจุบันในการบริหารโรงเรียนเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนตามแนวคิด ซีอาร์พี โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับ พิน ชูทอง (2556) ได้ศึกษาการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านจิตสาธารณะของนักเรียน ในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนบ้านเตง (เรือนจุลประชาสรรค์) พบว่า ผลการประเมินบริบทของโครงการการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านจิตสาธารณะของนักเรียนในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนบ้านเตง (เรือนจุลประชาสรรค์) ทั้งในภาพรวมและจำแนกตามสถานภาพของผู้แสดงความคิดเห็น อยู่ในระดับมาก

สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาเพื่อสนับสนุนการเสริมสร้างคุณลักษณะนักเรียนสำหรับสังคมอยู่ดีมีสุข พบว่า โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาตามการบริหารโรงเรียนเป็นรายด้าน พบว่า การบริหารทั่วไป มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ การบริหารวิชาการ เมื่อพิจารณาตามขอบข่ายภารกิจของการบริหารโรงเรียน พบว่า งานกิจการนักเรียน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ การพัฒนาอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม ส่วนขอบข่ายภารกิจที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตร สอดคล้องกับ การศึกษายุทธศาสตร์การบริหารโรงเรียนเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนตามแนวคิดซีอาร์พี ของ ฌาน คณาสารสมบัติ (2556) ซึ่งพบว่า สภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารโรงเรียนเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนตามแนวคิด ซีอาร์พี โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด และพบในงานวิจัยเรื่องยุทธศาสตร์การบริหารกิจการนักเรียนเพื่อประสิทธิภาพการพัฒนาผู้เรียนในยุคสารสนเทศ ของ เสาวภาคย์ แผลมเพ็ชร (2557) พบว่า สภาพปัญหาและความต้องการในการบริหารกิจการนักเรียนในยุคสารสนเทศของโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก และมีความต้องการในการบริหารกิจการนักเรียนอยู่ในระดับมาก

ความต้องการจำเป็นของการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาเพื่อสนับสนุนการเสริมสร้างคุณลักษณะนักเรียนสำหรับสังคมอยู่ดีมีสุข พบว่า การบริหารทั่วไป มีความต้องการจำเป็นสูงสุด รองลงมาคือ การบริหารวิชาการ เมื่อพิจารณาตามขอบข่ายภารกิจของการบริหารโรงเรียน พบว่า การพัฒนาอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม มีความต้องการจำเป็นสูงสุด รองลงมาคือ การวัดผลและประเมินผล และงานกิจการนักเรียน ตามลำดับ สอดคล้องกับ ถวิล มาตรเยี่ยม (2544) ที่กล่าวถึงสภาพแวดล้อมในการจัดการศึกษาว่า มีส่วนสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลเป็นสำคัญ สภาพแวดล้อมในการจัดการศึกษาต้องเป็นสภาพจริงของชีวิตเป็นประสบการณ์ตรง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อิทธิพัทธ์ สุวทันพรกุล (2554) ที่ศึกษาการนำเสนอกลยุทธ์ทางเลือกการบริหารจัดการสถานศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและแนวคิดการจัดการศึกษาเพื่ออาชีพโดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ พบว่า ลักษณะการบริหารจัดการสถานศึกษาเพื่อทักษะชีวิตของนักเรียนตามแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและแนวคิดการจัดการศึกษาเพื่ออาชีพของแต่ละกรณีศึกษา ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ การพัฒนาและการใช้แผนการจัดการเรียนรู้ การใช้ค่าย/กิจกรรม/โครงการพัฒนาผู้เรียน การใช้แหล่งเรียนรู้และสภาพแวดล้อมในโรงเรียน และการปลูกฝัง/เน้นการใช้ชีวิตในสังคมของนักเรียน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. หน่วยงานทางการศึกษาในระดับนโยบาย ได้แก่ กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาทุกแห่ง ควรกำหนดนโยบายการเสริมสร้างคุณลักษณะนักเรียนสำหรับสังคมอยู่ดีมีสุข และนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาบทบาทและภาวะผู้นำของผู้บริหารการศึกษาทุกระดับในสังกัดต่าง ๆ เพื่อให้มีความตระหนักและมีความรู้ความเข้าใจในการบริหารจัดการศึกษาเพื่อสนับสนุนการเสริมสร้างคุณลักษณะนักเรียนสำหรับสังคมอยู่ดีมีสุขได้อย่างเหมาะสม

2. โรงเรียนมัธยมศึกษา ควรนำผลการวิจัยไปใช้ในการบริหารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะนักเรียนสำหรับสังคมอยู่ดีมีสุข โดยให้ความสำคัญกับการติดตามและประเมินผลเชิงกลยุทธ์มากขึ้น เนื่องจาก ผลการวิจัยพบว่า การติดตามและประเมินผลเชิงกลยุทธ์ มีค่าความต้องการจำเป็นสูงสุด

3. ผู้บริหารโรงเรียนควรกำหนดนโยบายการสนับสนุนการเสริมสร้างคุณลักษณะนักเรียนสำหรับสังคมอยู่ดีมีสุข โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในด้านการพัฒนาอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม และการวัดผลและการประเมินผล เพื่อสนับสนุนการเสริมสร้างคุณลักษณะนักเรียนสำหรับสังคมอยู่ดีมีสุข เนื่องจากผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม มีค่าความต้องการจำเป็นสูงสุด รองลงมา ได้แก่ การวัดผลและการประเมินผล

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาต้นแบบของโรงเรียนที่มีการบริหารโรงเรียนอย่างมีประสิทธิภาพในด้านการเสริมสร้างคุณลักษณะนักเรียนสำหรับสังคมอยู่ดีมีสุข และทำการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารโรงเรียนและการพัฒนานักเรียนอย่างเป็นรูปธรรม

2. ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนในด้านการพัฒนาอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างคุณลักษณะนักเรียนสำหรับสังคมอยู่ดีมีสุขอย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากเป็นขอบข่ายภารกิจที่มีค่าความต้องการจำเป็นสูงสุด

3. ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับคุณลักษณะสำหรับสังคมอยู่ดีมีสุข เพื่อศึกษากลยุทธ์หรือรูปแบบของการบริหารของหน่วยงานหรือองค์กรต่าง ๆ ในการเสริมสร้างคุณลักษณะบุคคลสำหรับสังคมอยู่ดีมีสุข

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กฤษฎาภรณ์ สิทธิปาร์. (2556). การศึกษาสภาพปัญหาความคาดหวังและแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ตาม

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ฯ. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

<http://www.obec.go.th/node/36130>

ฉาน คณาสารสมบัติ. (2556). ยุทธศาสตร์การบริหารโรงเรียนเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนตามแนวคิด

ชีอาร์พี (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทชั้นปริญญาโท) ไม่ได้ตีพิมพ์. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ถวิล มาตรเลียม. (2544). การปฏิรูปการศึกษา โรงเรียนเป็นฐานการบริหารจัดการ School-based management: SBM.

เสมาธรรม.

พวงชมพู ประเสริฐ. (2557). ไพบุลย์ชู 3 ยุทธศาสตร์นำคนไทยสู่สังคมอยู่ดีมีสุข. Sanook.

http://www.news.sanook.com/social/4/social_47013.php

- พิน ชูทอง. (2556). การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านจิตสาธารณะของนักเรียน ในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนบ้านเตง (เรือนจุลประชาสรรค์). สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. <http://www.obec.go.th/node/36101>
- ภมรพรรณ ยุระยาตร์. (2554). การศึกษาและพัฒนาความฉลาดทางจิตใจของนิสิตนักศึกษาในมหาวิทยาลัย [วิทยานิพนธ์ปริญญาคุุณบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ไมตรี อินทุสุต. (2559). ความคืบหน้าการเตรียมความพร้อมประเทศไทย ในการเข้าสู่ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน. ASEAN-Thailand Secretariat. <http://www.asccthailand.org/ascenet/images/users/admin/ASCCFinal.pdf>
- ศรีประภา เหล่าโชคชัยกุล. (2552). การพัฒนาตัวบ่งชี้ความอยู่ดีมีสุขของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น : การวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างกลุ่มพหุ [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2545 – 2559). สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2546ก). การพัฒนาที่ยั่งยืนในบริบทไทย. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2546ข). ความอยู่ดีมีสุขของคนไทย : 5 ปีหลังวิกฤตเศรษฐกิจ (พิมพ์ครั้งที่ 2). สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2555). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบเอ็ด พ.ศ. 2555–2559. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- เสาวภาคย์ แหลมเพ็ชร. (2557). ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการนักเรียนเพื่อประสิทธิผลการพัฒนาผู้เรียนในยุคสารสนเทศ [วิทยานิพนธ์ปริญญาคุุณบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.
- อิทธิพัทธ์ สุวทันพรกุล. (2554). การนำเสนอกลยุทธ์ทางเลือกการบริหารจัดการสถานศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและแนวคิดการจัดการศึกษาเพื่ออาชีพโดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ [วิทยานิพนธ์ปริญญาคุุณบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ภาษาอังกฤษ

- Ettema, D., & Schekkerman, M. (2016). How do spatial characteristics influence well-being and mental health? Comparing the effect of objective and subjective characteristics at different spatial scales. *Travel Behaviour and Society*, 5, 56-67.
- Ryff, C. D. (1989). Happiness is everything, or is it? Explorations on the meaning of psychological well-being. *Personality and Social Psychology*, 57, 1069-1081.
- Yamane, T. (1976). *Statistics: An introductory analysis* (3rd ed.). Harper and Row.
- Zotova, O. Y., Tarasova, L. V., & Syutkina, E. N. (2016). Features of subjective well-being characteristic of teenagers raised in two-parent families and orphanages. *Procedia – Social and Behavioral Sciences*, 233, 160–164.